

savas
Savon Vammaisasuntosäätiö

Uuosikivuja
2018

www.savas.fi

SISÄLTÖ

Ihminen edellä – ihmistä varten

<i>Toimitusjohtajan katsaus</i>	
SAVAS uusii strategiaa	2
<i>SAVAS-hallituksen jäsenten esittely</i>	
Savon Vammaisasuntosäätiön toiminnan peruspilareita ovat palvelujen hyvä laatu ja aktiivinen kehittäminen sekä henkilöstön korkea ammattitaito	4

Palvelusta kotiin – palveluilla kodiksi

Monenlaisia asumisratkaisuja SAVAS-kodeissa	6
SAVAS-isännöitsijä tutuksi	7
<i>TUPA-palvelut – asumisen tuki ja ohjaus</i>	
”Yksi unelma on vielä toteutumatta”	8
Tukea omaan kotiin Savaksen TUPA-palveluista ...	9
Tapionkoti mielenterveyden edistäjänä	10
”Rohkealla ja sitkeällä luonteella”	12

SAVAS kehittää

<i>Uudet toimitilat mahdollistivat toiminnan laajentamisen</i>	
Luovaa ja elämänmakuista päivätoimintaa Rahkapuiston toimintakeskuksessa	14
<i>LASTU-hanke</i>	
Erityistä tukea tarvitsevien lasten perheet löytäneet Kuopion Perheentalon	16
Yhteistyössä on voimaa!	16
Kokemuksia ja ajatuksia osallistumisesta Lastun ja Perheentalon toimintaan	17
<i>Läheisyhteistyö</i>	
Laatulupauksilla läheisille hyvään yhteistyöhön ..	18
<i>Laatutyö</i>	
Sisäinen auditointi laadukkaan työskentelyn tukena	20
It’s my life – vaikeavammaisten päiväaikaisen toiminnan kehittäminen teknologian keinoin	22
<i>MUISTIKKA-hanke</i>	
Välineitä ikääntyvän kehitysvammaisen muistisairauden varhaiseen tunnistamiseen	23
Lyhyesti	24

Toimitusjohtajan katsaus

SAVAS uusii strategiaa

Savon Vammaisasuntosäätiö on uudistamassa strategiaansa vuoden 2018 aikana. Erityisesti näinä aikoina tulevaisuuden ennakointi ja tulevaan varautuminen onkin hyvin tärkeää. Savaksen toimintaympäristö on hyvin voimakkaassa muutoksessa sekä rakenteiltaan että toimintakulttuureiltaan. Sote- ja maakuntaudistus, substanssilainsäädännön uudistuminen, digitalisaatio jne. Huomioitavia asioita on paljon.

Kehitysvammaisten asumiseen liittyvän tuen käytäntöjen kehittäminen on erityisen ajankohtaista ja tärkeää tulevina vuosina myös meillä Savossa. Kehittämistyötä on tältä osin Suomessa toteutettu kehitysvammaisten asumisohjelman (KEHAS) viitoittamalla periaatteilla ja tavoitteilla. KEHAS-ohjelmalla pyritään vähentämään suunnitelmallisesti laitospaikkoja siten, että kehitysvammaisia ei asuisi laitoksissa vuoden 2020 jälkeen. Tähän päämäärään pääseminen edellyttää kehitysvammaisille ihmisille suunnattujen asuntojen tuottamista sekä yksilöllisten palvelu- ja tukimuotojen kehittämistä. 2010-luvulla kehitysvammalaitosten asiakkaiden määrä on puolittunut, mutta paljon on vielä tehtävää tavoitteisiin pääsemiseksi.

Vuoden 2016 lopulla laitoksissa asui Sotkanet-tietokannan mukaan 920 kehitysvammaista henkilöä. Omaisten luona asui vuonna 2015 noin 15 000 kehitysvammaista henkilöä, joista noin puolet on aikuisikäisiä. Selvitysten mukaan laitossuunnittelun purkamista on vaikeuttanut erityisesti asuntojen puute, kehittymättömät avohuollon palvelut sekä lasten palveluiden riittämättömyys. Samat selittävät tekijät todennäköisesti ovat myös osaltaan vaikuttamassa omaisten luona asuvien aikuisten kehitysvammaisten tilanteeseen muuttaa asumaan omaan kotiin.

KEHAS-ohjelma kuvastaa kansainvälisesti ja kansallisesti hyväksytyjä periaatteita ja linjauksia vammaisten henkilöiden perus- ja ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja itsenäisen elämän turvaamisesta. Näitä kehityskulkuja tukevat ja edistävät myös vireillä olevat sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuudistus, vammaislainsäädännön uudistaminen ja integraatio sekä kehitysvammaisten itsemääräämisoikeuden vahvistaminen. Riittävät, yksilölliset ja monipuoliset palvelut ja tukitoimet varmistavat, että vammaiset henkilöt saavat tarvitsemansa tuen elämään ja osallistukseen lähiyhteisönsä kuten muutkin kansalaiset.

Monipuoliset asumisratkaisut edellyttävät kunnissa poikkihallinnollista yhteistyötä, jossa sosiaali- ja terveyssektorin lisäksi

mukana on kaavoitus ja asuntotoimi. Myös vammaiset henkilöt ja heidän läheisensä tulee osallistaa asuinympäristöjen suunnitteluun. Erityisryhmille suunnattuja asumiskeskittymiä tulee välttää ja asunnot sijoittaa normaaliin asuntokantaan tavallisille asuinalueille. Näin myös ryhmämuotoiset asumisratkaisut.

Onnistuneet asumisratkaisut kehitysvammaisten kohdalla edellyttävät vammaisten henkilöiden ja heidän läheistensä todellista osallisuutta koko prosessin ajan. Tärkeitä vaiheita ovat erilaisista palveluista sekä tukimuodoista ja niiden hakemisesta tiedottaminen, palvelu- ja muuttosuunnitelmi- en laadinta sekä muuttovalmennus. Tuetun päätöksenteon, kommunikaatio-osaamisen ja kommunikaation apuvälineiden merkitystä tässä kohdin ei voi ylikorostaa. Palvelusetelien (asiakasseteli) sekä henkilökohtaisen budjetin käyttöönotto tulevaisuudessa mahdollistavat vammaisille henkilöille paremmat mahdollisuudet omien tarpeiden mukaisten palvelujen hankkimiseen ja palvelujen räätälöintiin.

Asumisen lisäksi tarvitaan ratkaisuja ja vaihtoehtoja mielekkään päiväaikaisen toiminnan osalta. Vammaisten ihmisten osallisuutta ja työllistymistä edistäviä toimintoja tulee koko ajan kehittää ja pitää ne mukana muun yhteiskunnan kehityksen vauhdissa.

Kaikki edellä mainittu edellyttää läpileikkaavaa kulttuurin ja ajattelun muutosta yhteiskunnassamme. Myös meidän palveluntuottajien tulee olla valmiita kehittymään ja reagoimaan ketterästi muuttuviin tarpeisiin ja toiveisiin. Tärkeää on ylläpitää ja kehittää työntekijöiden osaamista ja motivaatiota mm. kommunikaatio-osaamisen ja vuorovaikutustaitojen osalta. On syytä pitää kiinni osaavista työntekijöistä ja säilyttää Savaksen hyvä työnantajamaie myös uusien osajien rekrytoinnissa. Täysimääräisen itsemääräämisoikeuden mahdollistaminen asiakkaille edellyttää omavalvonnan ja esimiestyön kehittämistä sekä näkyvien ja piilevien rajoitustoimenpiteiden tunnistamista ja näkyväksi tekemistä. Palvelujen tilaajilta toivoisi tulevaisuudessa entistä enemmän näkemystä, jossa kilpailutusprosessit nähtäisiin enemmän ulkoisten resurssien hallintana kuin mekaanisina ostoprosesseina.

Savaksen strategiauudistukseen liittyen käymme kuluvana vuonna läpi mm. edellä mainittuja asioita toiminnoissamme, jotta palvelumme vastaavat tuleviin haasteisiin. Kehitämme uusia palveluja ja uudistamme markkinointiamme. Strategian uudistamiseen osallistamme mahdollisimman paljon asiakkaitamme, heidän läheisiään sekä sidosryhmiämme. Näin saamme laajemman ja paremman ymmärryksen kokonaisuudesta sekä tulevista käyttäjä- ja tilaaja-asiakkaiden tarpeista.

Toimitusjohtaja Tomi Kaasinen

Ihminen edellä – ihmistä varten

Savon Vammaisasuntosäätiö sr (SAVAS) on tukea tarvitsevien henkilöiden, lähinnä kehitysvammaisten ja autististen henkilöiden sekä mielenterveyskuntoutujien asumisen ja päiväaikaisen toiminnan osaaja, tuottaja ja kehittäjä Savossa. SAVAS kehittää palveluja asiakkaan tarpeet ja mahdollisuudet edellä. Kaikilla on oikeus oman näköiseen ja turvalliseen elämään tasa-arvoisena yksilönä toisten rinnalla.

Säätiön arvot ovat:

Ihminen edellä – ihmistä varten
Uudistuminen
Avoimuus

- SAVAS on perustettu vuonna 1989.
- Asumispalveluissa säätiön palvelukodeissa (17 kpl) asiakkaina noin 320 henkilöä, toimintakeskusten (6 kpl) asiakasmäärä keskimäärin 123 henkilöä. Tuetun asumisen TUPA-palvelujen piirissä 18 henkilöä. Tukiasuntoja 115 kpl.
- Säätiön palveluksessa oli vuoden 2017 lopussa 232 henkilöä.
- Liikevaihto vuonna 2017 oli 16,7 milj. euroa.

Savon Vammaisasuntosäätiön toiminnan peruspilareita ovat palvelujen hyvä laatu ja aktiivinen kehittäminen sekä henkilöstön korkea ammattitaito

Savon Vammaisasuntosäätiössä ylintä päätösvaltaa käyttää hallitus, johon kuuluu viisi jäsentä. Jäsenistä yhden tulee olla vammaisen henkilön omainen ja yhden vammaisten erityispalvelujen asiantuntija. Seuraavassa hallituksen jäsenet kertovat itsestään sekä ajatuksistaan Savaksen toimintaan ja toimintaympäristöön liittyen:

Kunnallisneuvos, hallituksen puheenjohtaja Sakari Nuutinen

Olen ollut Savon Vammaisasuntosäätiön hallituksen jäsen säätiön perustamisesta lähtien, eli vuodesta 1989. Alusta alkaen toiminut hallituksen puheenjohtajana. Kehitysvamma-alan suuri kehityskulku on tänä aikana ollut laitosasumisen vähentäminen ja mahdollisimman itsenäinen elämä vammaisille ihmisille.

Olen työskennellyt kunnanjohtajana Rautalammin, Kangasniemen ja Mäntyharjun kunnissa yhteensä yli 36 vuoden ajan. Vuodesta 2004 alkaen olen ollut näistä tehtävistä eläkkeellä.

Asumme vaimoni kanssa Mäntyharjussa ja varsinkin talvikaudella myös Helsingissä. Vietämme paljon aikaa kulttuurin parissa. Erityisen kiinnostuksen kohteena on klassinen musiikki, erityisesti ooppera. Olemme Savonlinnan Oopperajuhlien pitkäaikaisia kävijöitä. Talvikaudella harrastan vapaan tyylin murtomaahiihtoa ja kesäisin pihan ja puutarhan hoitoa.

Savaksen erityinen vahvuus on "savaslaisuus". Savaslaisuuteen kuuluu kunnioittava suhtautuminen palvelujen piirissä oleviin kehitysvammaisiin ihmisiin sekä heidän omaisiinsa ja muihin läheisiinsä.

Savaksen toiminnassa minua kiinnostaa ja innostaa se, että olemme voineet yhdessä vaikuttaa monen kehitysvammaisen ihmisen elämään myönteisellä tavalla. Säätiöllä on hyvä henkilöstö. Tulevaisuudessakin henkilöstöstä pidetään huolta ja toimintaa kehitetään edelleen yhteisten keskeisten arvojemme pohjalta.

Hallituksen varapuheenjohtaja Raija Rantalainen

Hallitustyöskentelyni Savaksessa alkoi vuonna 2004. Vuodesta 2014 alkaen olen toiminut hallituksen varapuheenjohtajana. Toimin tukihenkilönä Mielenterveysseuran Kriisipalvelun puhelimesta ja Oksakujan palvelukodissa asuvan vaikeavammaisen poikani edunvalvojana. Olemme vanhempina tiiviisti mukana poikani elämässä ja viikonloput hän viettää pääsääntöisesti meidän kanssamme.

Koulutukseltani olen merkonomi ja yhteiskuntatieteiden maisteri. Työskentelin kuntoutuksen asiantuntijana TE-hallinnossa, nyt olen eläkkeellä. Asun Mikkelissä miehieni kanssa. Harrastamme yhdessä omatoimista matkustamista ja otamme lapsenlapset matkoille mukaan aina kun se on mahdollista. Lempimaani on Italia, jonka kielen alkeita harvakseltaan opiskelen. Minua kiinnostaa ihmisten ja eri kulttuurien moninaisuus sekä taiteenlajit kuten teatteri, elokuvat, kirjallisuus ja musiikki. Kuntoa ylläpidän kuntosalilla ja uimahallissa sekä kesäisin pyöräillen.

Savaksen vahvuus on pitkäaikainen ja sitoutunut henkilökunta. Säätiön henkilöstöllä on arvot kohdallaan ja sydän paikallaan. Savas-henki kumpuaa hulvattomasta huumorista ja lämminhenkisyydestä sekä hyvästä tahdosta asukkaiden ja henkilöstön kesken, hallitus ja operatiivinen johto mukaan lukien. Tulevaisuudelta toivon, että palvelukodissa asuva kuopukseni, kuten muutkin kehitysvammaiset ihmiset, saisi pitää elämänsä hyvän laadun mahdollistavat "omat" ihana ihmisensä mahdollisimman pitkään. Eduskuntakäsittelyyn edenneellä vammaisjärjestöjen yhteisellä Ei myytävänä -kansalaisaloitteella tavoitellaan lakimuutosta, jossa vammaisten henkilöiden välttämättömät palvelut rajataan hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle.

Hallituksen jäsenet kuvassa vasemmalta oikealle:

Teppo Ritari,
Raija Rantalainen,
Sakari Nuutinen,
Mervi Vidgren ja
Erkki Paara.

Sosiaalineuvos Erkki Paara

Olen toiminut säätiön hallituksen jäsenenä alusta alkaen eli lähes 30 vuotta. Edustan hallituksessa erityishuollon asiantuntemusta. Tarkkailen alan lainsäädännön ja taloushallinnon muutoksia. Näkökulmaa vammaisasiaan antaa myös 15-vuotiaana menehtyneen monivammaisen tyttäremme erikoinen elämä.

Työurani alkoi 1970-luvulla Helsingissä. Siellä toimin Sosiaali- ja terveysministeriössä tarkastajana, Kehitysvammaliitossa yleissihteerinä ja sosiaalihuoltokunnassa ylitarkastajana. Vuonna 1981 siirryin Pieksämäelle Vaalijalan johtajaksi yli 30 vuodeksi. Koulutukseltani olen valtiotieteen maisteri. Asun Tampereella eläkepappana seitsemälle lastenlapselle. Harrastan mm. matkailua ja kevyttä hyötyliikuntaa mökillä.

Savaksella mennään reippaasti eteenpäin muuttuvassa maailmassa. Säätiön voimavaroina näen ihmisläheisyyden, korkean ammattiosaamisen sekä paikallisten olojen ja ihmisten tuntemisen.

Lääninrovasti Teppo Ritari

Olen ollut Savaksen hallituksen jäsen vuodesta 2014. Kehitysvamma-alan luottamustehtävät ovat minulle tuttuja jo parin vuosikymmen ajalta. Olen myös autistisen nuoren aikuisen isä.

Työskentelen Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa kirkkoherrana ja lääninrovastina. Asun Leppävirralla. Vapaa-aikani ulkoilen maastossa ja vesillä. Lisäksi harrastan NMKY- ja Rotary-toimintaa sekä vapaaehtoista maanpuolustustyötä.

Savas on olemassaolonsa aikana kasvanut merkittäväksi kehitysvamma-alan toimijaksi Savossa. Säätiömuotoisen Savaksen erityisenä vahvuutena pidän sitä, että sen edunsaajina eivät ole liikevoittoa odottavat omistajat, vaan tukea kaipaavat kehitysvammaiset ja muut erityisryhmiin kuuluvat henkilöt. Eettisesti ja ammatillisesti laadukkaasti toimivalla Savas-säätiöllä on tulevaisuudessa entistäkin tärkeämpi tehtävä ja asema asiakaslähtöisten kehitysvammapalveluiden tarjoajana ja kehittäjänä.

Rehtori Mervi Vidgren

Hallitustyöskentelyni Savaksessa alkoi vuonna 2008. Hallituksen jäsenten osaaminen täydentää toisiaan. Koulutukseni ja työkokemukseni vuoksi olen hallituksessa ennen kaikkea koulutuksen ja johtamisen asiantuntija. Toimin Savonia-ammattikorkeakoulun rehtorina ja toimitusjohtajana. Olen koulutukseltani filosofian tohtori. Väitöskirjani käsittelee koulutusinnovaatioiden tukemista ja johtamista ammatikorkeakoulussa.

Kotini on lisälnessä. Perheeseen kuuluu puoliso ja kaksi itsenäistä elämää aloittelevaa tytärtä. Työni vastapainona liikun luonnossa, talvisin hiihtäen ja kesäisin marjastaen, sienestäen tai koiran kanssa luontopoluilla liikkuen.

Savaksen erityiset vahvuudet ovat vahva arvopohja ja intohimo uudistumiseen. Erittäin vahva arvopohja näkyy päivittäin säätiön arjessa ja ohjaa hallituksen päätöksentekoa. Savaksella asiakkaan tarpeet ja mahdollisuudet on toiminnan kulmakivi. ”Ihminen edellä” -arvo ohjaa toimintaamme ja säätiön kehittämistoiminnalla haetaan uusia toimintatapoja ja menetelmiä.

Henkilöstö on keskeisin voimavara Savaksella. Hyvälle työnantajalle halutaan tulla töihin ja töitä tehdään sitoutuneesti. Savaksella koulutus ja yleensäkin henkilöstön osaaminen nähdään keskeisenä vahvuustekijänä. Jatkuva oppiminen on kaikessa työssä tärkeää, eikä todellakaan vähiten kehitysvamma-alalla.

Toivon, että Suomi olisi tulevaisuudessa yhä sallivampi ja valmis kohtaamaan erilaisuutta. Toimintaympäristö on muuttunut ja muuttumassa myös kehitysvamma-alalla. Vallalla on kovia arvoja. Puhutaan sote-uudistuksesta, säästämisestä ja palvelujen kilpailuttamisesta. Savas on vahvasti etunojassa vastaamassa näihin muutoksiin ja pyrkii vaikuttamaan valtakunnalliseen ja alueelliseen päätöksentekoon siten, että kehitysvammaisten ihmisten ääni ja tarpeet tulevat huomioidua. Emme unohda heitä, joiden ääni ei ole voimakkain tai jotka eivät pysty pitämään itsestä huolta.

Savon Vammaisasuntosäätiö tarjoaa asumisen palveluja kehitysvammaisille ja autistisille henkilöille, mielenterveyskuntoutujille ja muille tukea tarvitseville henkilöille.

Monenlaisia asumisratkaisuja SAVAS-kodeissa:

Asuminen palvelukodeissa

SAVAS-palvelukodit sijaitsevat lisalmessa, Savonlinnassa, Kiuruvedellä, Kuopiossa, Mikkelissä, Mäntyharjussa, Pieksämäellä ja Varkaudessa. Pääosassa palvelukodeista asiakkaalla on mahdollisuus saada ympärivuorokautista tukea.

Säätiön palvelukodit ovat turvallisia yhteisöjä, joissa jokaisella asukkaalla on oma yksityinen asunto. Tukipalvelujen ansiosta palvelukodit mahdollistavat yhteisöllisyyden tukeman

itsenäisen asumisen runsaastikin tukea tarvitseville kehitysvammaisille ja autistisille henkilöille, osa myös mielenterveyskuntoutujille. Asumista tukevien palvelujen sisällölle on ominaista asumiseen ja asukkaan muun elämän hallintaan läheisesti kytkeytyvä ohjaus, avustaminen ja muu tuki. Arjenhallintaa tukeva päivä- ja vapaa-ajantoiminta on osa tätä palvelukokonaisuutta. Autistisille henkilöille tarkoitettussa palveluasumisessa huomioidaan autististen henkilöiden erityistarpeet ja -piirteet mm. arjen ja ympäristön strukturoinnilla sekä AAC-menetelmillä.

Tilapäisasuminen palvelukodeissa

Kotona asuville kehitysvammaisille ja autistisille henkilöille tarjottavien tilapäisasumisen palveluiden avulla mahdollistetaan itsenäisen elämän harjoittelu sekä tuetaan perheiden ja omaishoitajien jaksamista.

Tilapäisasumista kehitysvammaisille henkilöille tarjoavat:

- Louhumäen palvelukoti, Kuopio
- Kupariseppän palvelukoti, Varkaus
- Lehtolan palvelukoti, Mäntyharju

ja kehitysvammaisille tai autistisille henkilöille:

- Marjahaan palvelukoti, lisalmi
- Oksakujan palvelukoti, Mikkeli.

TUPA-palveluista tukea omaan kotiin

SAVAS tuottaa asumisen tuki- ja ohjauspalveluja, TUPA-palveluita, omissa asunnoissaan asuville erityistä tukea tarvitseville henkilöille. Tukea tarjotaan asiakkaan omaan kotiin hänen yksilöllisten tarpeidensa mukaan elämän eri osa-alueilla.

Tiedustele vapaita/vapautuvia asiakaspaikkoja ja tilapäisasumisen vapaita jaksoja suoraan palvelukodeista (yhteystiedot tämän Vuosikirjan takakannessa).

**Katso tiedot vapaista asunnoista ja tulosta asuntohakemus säätiön internetsivuilta:
www.savas.fi/vapaat_asunnot**

Omatoimisempaa asumista tukiasunnossa

SAVAS hankkii erityisryhmille tarkoitettuja tukiasuntoja Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskuskuksen (STEA) tuella. Tukiasuntoja vuokrataan henkilöille, jotka haluavat asua itsenäisesti, mutta tarvitsevat asumisessaan ohjausta ja muuta tukea.

Asuminen säätiön tukiasunnossa perustuu vuokrasuhteeseen. Asunnon saannin ehtona

on, että asukkaan kotikunta on sitoutunut järjestämään asukkaan asumisessa tarvitsemat tukipalvelut. Säätiön tukiasunnot ovat pääasiassa kerrostaloyksioitä tai pieniä kaksioita. Suurin osa tukiasunnoista sijaitsee Kuopiossa, Mikkelissä ja Pieksämäellä. Asuntoja on sekä kaupunkien keskusta-alueilla että rauhallisissa lähiöissä.

Lisätietoja tukiasunnoista saat säätiön isännöitsijä Petri Lievoselta, puh. 044 430 6304.

SAVAS-isännöitsijä tutuksi

Taru Oinonen, SAVAS

”Olen Petri Lievonon. Tulin Savon Vammaisasuntosäätiön isännöitsijäksi kesäkuussa 2017 kiinteistöhuollon esimiestehtävistä.”

Savon Vammaisasuntosäätiön isännöitsijän vastuulla on säätiön kiinteistöihin ja kiinteistötekniikkaan liittyvät asiat; muun muassa kiinteistöjen ja niiden kiinteistötekniikan yllä- ja kunnossapito ja peruskorjaukset sekä kiinteistöhoidon järjestäminen ja valvonta. Energiaseurantaa suoritetaan yhdessä kiinteistöhuollon kanssa. Kiinteistöjen arvon säilymiseksi kiinteistöjen huoltotyöt sekä tarvittavat peruskorjaukset suoritetaan asianmukaisesti ja ajallaan. Korjaus- ja perusparannushankkeissa käytetään tarvittaessa apuna ulkopuolisia asiantuntijoita.

– Säätiöllä kiinteistöistä pidetään huolta. Asumisviihtyvyyteen panostetaan ja asuntoja remontoidaan tarpeen mukaan, asiakkaiden toiveita huomioiden. Korjausprojekteja on käynnissä koko ajan. Nyt esimerkiksi palvelukotien vanhoja soluasuntoja muutetaan yksiöiksi ja samalla asunnot päivitetään kiinteistötieteellisesti vastaamaan tämän päivän vaatimuksia, kertoo Petri.

Isännöitsijä vastaa myös palvelukoti- ja tukiasuntojen hallinnollisesta ja teknisestä isännöinnistä. Työtehtäviin kuuluu esimerkiksi asuntojen vuokrasopimuksien laadinta sekä yhdyshenkilönä toimiminen tukiasuntovuokralaisten asumiseen liittyvissä asioissa. Petri on suorittanut isännöinnin ammattitutkinnon ja hyvä asiakaspalvelu on hänelle tärkeää:

– Savaksella työtä tehdään ihmisten hyväksi. Itselleni tulee hyvä fiilis, kun huomaan voineeni olla ihmisille avuksi.

Isännöitsijä remonttikohteessa Louhumäen ”iskuryhmän” kanssa. Kuvassa henkilöt vasemmalta oikealle: Petri Lievonon, Marko Kesänen, Sami Kasurinen ja Matti Partanen.

Tuoreeltaan osana työhön perehdytystä Petri kävi säätiön kaikissa toimintayksiköissä esittäytymässä ja tutustumassa. Petri on myös kiertänyt läpi kaikki säätiön omistamat itsenäiseen asumiseen tukea tarvitseville henkilöille vuokratut osakehuoneistot. Tutustumisurakka olikin melkoinen. Savaksella on Savon alueella kahdeksalla paikkakunnalla kaikkiaan 17 palvelukotia ja 6 toimintakeskusta sekä yhdeksällä paikkakunnalla yhteensä 115 osakehuoneistoa. SAVAS-kodeissa asuu kaikkiaan noin 450 henkilöä.

– Olen viihtynyt työssäni hyvin. Tykkään, kun saan tehdä liikkuvaa työtä ihmisten parissa. Asiakkaat ovat aitoja ja ottaneet minut lämpimästi vastaan. Tämän sain kokea tuoreeltaan ensimmäisenä työpäivänäni, kun kävin Kirkonsalmen autismiyksikössä. Siellä yksi asiakas tuli heti minua halaamaan, muistele Petri hymyillen.

Niina ja Jussi elävät jo toista vuotta yhteistä arkea Pellontorpantiellä Mikkelissä. Arkisten asioiden hoitamiseen he saavat tukea ja ohjausta Savon Vammaisasuntosäätiön TUPA-palveluista.

”Yksi unelma on vielä toteutumatta”

Kirsi Manninen, SAVAS
Kuvat: Kirsi Manninen

Eräänä maaliskuisena keskiviikkoiltana seison kerrostalon rappukäytävässä Pellontorpantiellä. Korviini kantautuu imurin ääni ja iloinen puheensorina. Kun painan ovikelloa, imurin ääni lakkaa ja oven avaa Jussi Jaatinen. Hänen takaansa kurkistaa Jussin tyttöystävä Niina Puustinen, asunnon toinen asukas. Pariskunta toivottaa minut ystävällisesti tervetulleeksi.

Niinan ja Jussin unelma yhteisestä kodista toteutui vuoden 2016 lopulla, kun he muuttivat Savon Vammaisasuntosäätiön tukiasuntoon. Tätä ennen Jussi asui Maahisentaipaleen asunnoissa ja Niina Röllinpolulla ja he säännöllisesti kävivät yökylässä toistensa luona.

Niina ja Jussi saivat itse etsiä heille sopivaa asuntoa. Asunnon löydyttyä siitä saatiin mieleinen pienellä pintaremontilla. Kun yhteinen koti vihdoon valmistui, Niina totesi kaikkien unelmiensa toteutuneen. Nuoret ovat todella tyytyväisiä omaan kotiinsa. Niinan ja Jussin kolmiossa on kaksi makuuhuonetta, olohuone, keittiö ja sauna. Sauna on mukava ylellisyys ja se lämmitetään kerran viikossa pitkän kaavan mukaan. Asuinympäristö on rauhallinen ja naapurit mukavia.

Kodin yhteiset askareet tehdään yhdessä. Niihin tukea ja ohjausta antavat Savon Vammaisasuntosäätiön TUPA-palveluiden ohjaajat, jotka käyvät nuoren parin luona pari kertaa viikossa ja ovat muuten puhelimitse tavoitettavissa. TUPA-palveluiden muita asukkaita Niina ja Jussi tapaavat halutessaan kerran viikossa ”viikon vinkeissä”. Tuolloin TUPA-palveluiden asukkaat kokoontuvat toistensa luokse keskus-

telemaan tulevan viikon Mikkelin alueen tapahtumista ja menoista. Toisinaan asukkaat järjestävät ohjaajien kanssa myös yhteisiä tapahtumia ja retkiä tai osallistuvat Maahisentaipaleella sijaitsevan Klubituvan toimintaan. Klubituvalla on mahdollista kokoontua vapaasti ja välillä siellä järjestetään myös ohjattua toimintaa.

Niina ja Jussi kertovat viihtyvänsä yhdessä. Kun heillä on toinen toisensa, niin he eivät tarvitse ketään muita. Jos riitoja joskus tulee, niin riidat myös sovitaan. Molemmilla on myös omia ystäviä ja harrastuksia. Jussi harrastaa kaukalopalloa ja sählyä sekä käy kuntosalilla. Niina tykkää lenkkeillä ja toisinaan hän lähtee Jussin mukaan katsomaan Jukureiden peliä.

Kun heillä on toinen toisensa, niin he eivät tarvitse ketään muita.

Tällä hetkellä pari saa tukea lähinnä ravitsemusasioihin, isojen hankintojen suunnitteluun, terveysasioiden ja lääkityksen hoitoon. Kerran viikossa Niina ja Jussi suunnittelevat yhdessä omien toiveidensa mukaisesti viikon ateriat ja tarvittavat kauppaostokset yhdessä TUPA-palveluiden ohjaajan kanssa. Ohjaaja auttaa heitä myös valmistamaan uusia ruokalajeja sekä neuvoo ruuanlaittoon liittyvissä talouskysymyksissä. Isompiin ostoksiin Niina ja Jussi säästävät rahaa. ”Viimeksi hankittiin ruokapöytä”, esittelee Jussi ylpeänä uutta pöytää.

Niina ja Jussi kertovat olevansa onnellisia ja tyytyväisiä elämäänsä. Yksi toive on kuitenkin vielä toteutumatta, mutta senkin eteen on jo yhdessä TUPA-ohjaajien avustuksella suunnitelmia tehty. Tulevana kesänä on nimittäin aikomus viettää kihlajaiset!

Tukea omaan kotiin Savaksen TUPA-palveluista

Savon Vammaisasuntosäätiö tuottaa asumisen tuki- ja ohjauspalveluja omista asunnoissaan asuville lievästi tai keskivaikeasti kehitysvammaisille henkilöille. Tukea tarjotaan asiakkaan omaan kotiin hänen yksilöllisten tarpeidensa mukaan elämän eri osa-alueilla.

Mikkelissä TUPA-toiminta alkoi heinäkuussa 2015. Tällä hetkellä Mikkelin TUPA-palveluissa on yhteensä 16 asiakasta, jotka asuvat omista kodeistaan eri puolilla kaupunkia. SAVAS tarjoaa TUPA-palvelua myös Pieksämäellä ja Iisalmessa.

TUPA-palvelut soveltuvat erityisesti henkilöille, jotka haluavat asua itsenäisemmin ryhmämuotoisen asumisen sijaan, mutta tarvitsevat eriasteista tukea jokapäiväiseen elämäänsä. TUPA-asiakkaat saavat tarpeidensa mukaista tukea arjessa selviytymiseensä. Yleensä tukea tarvitaan päivittäisten asioiden hoitamiseen, psyykkisen hyvinvoinnin, elämänhallinnan ja vuorokausirytmien ylläpitämiseen sekä sosiaalisten suhteiden ja vuorovaikutustaitojen opettelemiseen. Tuen tarpeen määrä vaihtelee asiakaskohtaisesti. Säätiön TUPA-palveluissa asiakkaan tarvitsema tuki on määritelty ja hinnoiteltu erilaisiin tuen tasoihin. Tason määrittää asiakkaan tarvitsema päivittäinen ja viikoittainen tuen määrä. Tämä arvioidaan aina palvelujen suunnitteluvaiheessa asiakkaan, hänen läheistensä sekä palvelujen ostajien kanssa.

Asumisen tuen lisäksi asiakkailla on mahdollisuus saada erillistä asumisvalmennusta yksilöllisen asumisen suunnitteluun, muuton järjestelyihin, kotiutumiseen sekä kodin toimintojen ja arjessa selviytymisen suunnitteluun ja ylläpitämiseen. Asumisvalmennuksen tarpeesta ja sen määrästä sovitaan aina palvelujen suunnitteluvaiheessa.

Savon Vammaisasuntosäätiön erillinen asumisvalmennusohjelma ja siihen liittyvät materiaalit löytyvät materiaalipankista säätiön nettisivuilta: www.savas.fi/materiaalipankki.

Tapionkoti mielenterveyden edistäjänä

Eine Ursin, SAVAS

Kuvat: Ria Wallin

Tehostetun palveluasumisen yksikkö Tapionkoti aloitti toimintansa Varkaudessa vuonna 2003. Tapionkoti on Savon Vammaisasuntosäätiön ainoa mielenterveyskuntoutujien palvelukoti. Asiakaspaikkoja on 14. Palvelukodissa työskentelee moniammatillinen työryhmä, johon kuuluu kahdeksan sosiaali- ja terveysalan työntekijää. Kuntoutujalähtöisen palvelun lähtökohtana ovat asiakkaiden tarpeet ja odotukset. Ne ohjaavat työskentelyä kohti kuntoutuksen päätavoitetta – asiakkaan parempaa elämänhallintaa.

Mielenterveyskuntoutus nähdään laajana sen koskiessa kaikkien mielenterveyshäiriöistä kärsivien ihmisten kuntoutusta. Mielenterveyshäiriöihin liittyy ainakin osittain toimintakyvyn menetystä, subjektiivista kärsimystä ja elämänlaadun heikkenemistä. Tärkeä osa kuntoutusta on kuntoutujan oma osallisuus itseä koskeviin valintoihin ja päätöksentekoon. Osallisuutta voivat edistää tai haitata monet tekijät; kuntoutujan psyykinen ja fyysinen toimintakyky, motivaatio ja kyky ottaa vastuuta tai ymmärtää omaa kuntoutumista edistävien velvoitteiden ja toimenpiteiden merkitystä.

Mielenterveyskuntoutujille, jotka tarvitsevat enemmän tukea kuin tavanomaiseen asuntoon voidaan järjestää, on tarjolla tuki- ja palveluasumista. Paljon apua, hoivaa ja valvontaa tarvitseville henkilöille tarjotaan tehostettua palveluasumista. Tällaisessa asumispalveluyksikössä on henkilökunta ympäri vuorokauden. Asumispalvelulla tarkoitetaan asiakkaan omaa muutosta ja kuntoutumista tukevaa sekä edistävää toimintaa kodinomaisessa asunnossa. Kuntouttavassa asumispalvelussa tavoitteena on kuntoutujan toimintakyvyn säilyminen tai paraneminen, ja sen myötä siirtyminen itsenäisempään asumiseen.

Mielenterveyskuntoutujien asumispalveluita koskevan kehittämissuosituksen mukaan jokaisen tulisi saada asua omassa kodissaan. On kuitenkin syytä muistaa, että useimmat mielenterveyskuntoutujat tarvitsevat asumiseensa elämänikäisen tuen asumismuodosta riippumatta. Tosin löytyy niitäkin, joiden valmiudet ovat kuntoutumisen myötä vahvistuneet niin, että he asuvat itsenäisesti tai hyvin vähäisen tuen turvin.

Yleinen käsitys mielenterveyskuntoutujasta on viime vuosina muuttunut. Aiemmin passiivinen hoidon kohteena ollut henkilö nähdään tänään aktiivisena toimijana. Kuntoutujaa pidetään oman elämänsä asiantuntijana.

Tapionkodissa keskitytään kuntoutujan elämänhallintaan ja arjesta selviytymiseen

Kuntoutujaa tuetaan kaikissa arkisissa toiminnoissa, kuten pyykinpesussa, siivouksessa, ruokailun järjestämisessä ja hygienian hoidossa. Kuntoutumisen edetessä häntä ohjataan myös lääkehoidossa. Kuntoutujaa rohkaistaan osallisuuteen ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen Tapionkodin ulkopuolella. Kuntoutujan oma motivaatio ja asenne vaikuttavat olennaisesti kuntoutumisen mahdollisuuksiin. Joskus kuntoutujan psyykinen kunto estää häntä näkemästä omaa parastaan. Silloin asiantuntijan tuki on erityisen tärkeää.

Kuntouttavan työn lähtökohtana on yhdessä kuntoutujan ja eri toimijoiden kanssa laadittu asiakassuunnitelma

Kuntoutumisen onnistuminen edellyttää suunnitelmallista ja tavoitteellista yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa. Erityisen tärkeänä pidetään läheisten osallistumista kuntoutujan elämään. Läheisten mukaan tulo esimerkiksi hoitoneuvotteluihin antaa arvokasta tietoa kuntoutujan elämästä sairauden kanssa. Kuntoutujan siirtyminen itsenäisempään, kevyemmin tuettuun asumiseen

Kuntoutuja on oman elämänsä asiantuntija.

on mahdollista, kun kuntoutusprosessi on räätälöity oikea-aikaisesti ja yksilöllisesti.

Työntekijän näkökulmasta kuntouttavan työn tarkoituksena on tehdä itsensä tarpeettomaksi. Tämä ei kuitenkaan aina ole mahdollista kuntoutujan pitkän laitoskierteen ja pitkittyneen sairauden vuoksi. Tapionkodissa usean asiakkaan kohdalla kuntouttava työ keskittyy kuntoutujan toimintakyvyn säilyttämiseen. Kuntoutusprosessin jämähtäessä kuntoutuja vieraantuu itsenäisestä asumisesta ja toiminta kohdistuu sisäiseen toimintaan sekä ”pakollisiin” asioiteihin kodin ulkopuolella. Tuolloin on erityisen tärkeää kohdistaa katse asiakkaan toimintakyvyn säilymiseen.

Kuntouttavan työotteen on havaittu tukevan asiakkaan kuntoutumista itsenäisempään elämään

Tapionkodin toiminnassa yhtenä laadun kriteerinä voidaan pitää kuntoutujalähtöisyyttä, jolloin asiakkaan näkökulma korostuu; hänet huomioidaan, häntä kuullaan ja hänen tarpeisiinsa vastataan. Tapionkodissa tällä tarkoitetaan yhteistyötä, jossa kuntoutusprosessia ohjaavat kuntoutujan omat konkreettiset tavoitteet. Ohjaaja on asiakkaan yhteistyökumppani, jonka ammatillinen tieto ja taito ovat kuntoutujan käytettävissä.

Tapionkodissa mielenterveyskuntoutumista tapahtuu päivittäin, kun kuntoutuja harjoittelee ohjaajan ammattitaidon tukemana selviytymistä arjen toiminnoissa. Puolesta tekemisen sijaan kuntoutujalle annetaan mahdollisuus tehdä itse omat valintansa arjessa. Häntä ei kuitenkaan jätetä yksin selviytymään, vaan työntekijä on mukana omaa osuuttaan säädellessä ja kuntoutujan voimavarat ja valmiudet huomioiden. Kuntoutuminen on pitkäjänteinen prosessi, jossa kuntoutujan voimavarat ja valmiudet huomioiden häntä rohkaistaan

omatoimisuuteen ja osallisuuteen oman elämänhallinnan saavuttamiseksi.

Asumispalvelujen kehittymisen myötä sairaalajaksot psykiatrisessa hoidossa ovat vähentyneet, niin myös Tapionkodissa. Henkilökunnan ennakoivan ja nopeasti reagoivan työotteen lisäksi tähän on vaikuttanut se, että Tapionkodissa toteutetaan aiempaa vaativampia lääkemutoksia yhteistyössä psykiatrian poliklinikan kanssa.

Varkauden kaupunki on ollut hyvä ja vastuullinen yhteistyökumppani. Yhteistyötä on kehitetty joustavasti vastaamaan varkautelaisten mielenterveyskuntoutujien erilaisia tarpeita. Esimerkiksi tilapäisasiakkaan kuntoutumista on tuettu palvelukodissa toteutuvan ohjauksen lisäksi asiakkaan omassa kodissa. Tästä toimintatavasta on saatu hyviä ja kehittämisen arvoisia kokemuksia. Työyhteisössä pidetään arvossa

kaikkea asiakkaiden, läheisten ja yhteistyökumppaneiden antamaa palautetta. Palautteesta saadun tiedon pohjalta toimintaa kehitetään asiakkaiden ja palvelunostajan odotusten mukaiseksi.

Tapionkodissa eletään murrosvaihetta.

Vuosien saatossa asiakassuhteet ovat muuttuneet. Palvelukodissa on entistä enemmän hoidollista tukea vaativia pitkäaikaisasiakkaita. Toisaalta osa asiakassuhteista on lyhyitä ja nopeasti itsenäiseen elämään tukevia, jolloin kuntoutumisen tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi ovat erilaiset. Yhteiskunnalliset muutokset, kuten tuleva sote- ja maakuntauudistus, edellyttävät uudistumiskykyä ja motivoitunutta henkilökuntaa. Tapionkodin työyhteisö ymmärtää uudistumisen ja muutoksen merkityksen ja tähtää työssään rakentamaan ennakoivaa toimintakulttuuria.

Kuntoutujaa rohkaistaan omatoimisuuteen ja osallisuuteen.

Helena Paukkonen

Rohkealla ja sitkeällä luonteella

Anna Koljonen ja Minna Ikonen, SAVAS

Kuva: Anna Koljonen

Tapionkodissa asuvan Helena Paukkosen mieliharrastus on runojen ja värssyjen kirjoittaminen.

Helenan uusin runoteos ”Helenan kootut teokset” julkaistiin joulukuussa 2017. Ensimmäinen runoteos ”Sielun Kastehelmet” oli neljän naisen voimin kirjoitettu runokirja. Sen julkistamistilaisuus pidettiin Helsingin mielenterveysmessuilla vuonna 2013. Helena kertoo runoharrastuksestaan:

– Ensimmäinen runoni ”Koulutyö” julkaistiin Warkaus -lehdessä vuonna 2007. Ystävät, tutut ja sukulaiset kannustivat minua kirjoittamaan. Nyt kirjoitan runoja lähes päivittäin. Runo voi saada alkunsa vaikka yhdestä pienestä sanasta tai arkipäivän tilanteesta, kun istun tupakkapaikalla asukastovereideni kanssa ja nauramme yhdessä tai kun juomme kahvia yhdessä veljieni kanssa. Runojeni teemat ovat usein vuodenajat, rakkaus ja ystävyys. Koska presidentin puoliso Jenni Haukio kirjoittaa myös runoja, lähetin hänelle ensimmäisen runokirjani ”Sielun Kastehelmet”. Sain presidenttiparilta kiitoskortin kuvalla ja nimikirjoituksilla varustettuna. Lähetin heille myös uudemman runokirjani.

Helena kertoo omasta elämästään ja ajatuksistaan:

– Synnyin vuonna 1952 Varkaudessa. Nuoruuteni vietin Hevosharjussa mummon, äidin, isän ja veljien kanssa. Olin hy-

vin iloinen, vilkas ja nauravainen nuori. Tykkäsin paljon veljistäni ja heidän kanssaan olemisesta. Äidilläni oli kaikenlaisia viisaita lausahduksia, kuten ”uusi päivä kaiken muuttaa voi”.

– 19-vuotiaana menin ensimmäisen kerran mielenterveys-toimistoon, enkä kertonut siitä mitään äidille. Olin töissä tussa perheessä, kunnes sairaus vei minut Harjamäen sairaalaan. Nuoruudessa sairastumisesta huolimatta kuntouduin niin, että kävin Kaustisen evankelisen kansanopiston ja sen jälkeen opiskelin neljä vuotta laitospoikajäseniksi. Vuonna 1979 minulla todettiin skitsofrenia. Olin pitkän aikaa psykiatrisessa hoidossa. Minulla oli tuolloin paljon harhoja. En saanut ympäriltä tukea, vaan minua pilkattiin.

– Muutin Tapionkotiin vuonna 2009 suurin odotuksin. Tätä ennen asuin itsenäisesti Varkaudessa useassa eri asunnossa, mutta asumiseen liittyvät haasteet veivät minut säännöllisesti psykiatriseen osastohoitoon. Päätin itse tulla Tapionkotiin, mutta alkuun minun oli vaikea sopeutua asumaan. Nykyään pidän Tapionkodissa asumisesta. Oma kotini on viihtyisä ja arvostan elämää eri tavalla nyt vanhempana. En ole ollut psykiatrisessa osastohoidossa kuuteen vuoteen.

– Arkeni Tapionkodissa on vaihtelevaa ja jokainen päivä on erilainen. Päivissäni on sekä hyviä ja huonoja asioita, mielialan vaihtelua ja ilon hetkiä. Päivät kuluvat askareita tehden,

läheisten ja ystävien kanssa soitellen ja runoja kirjoittaen. Veljet ja ystävät käyvät usein vierailulla luonani ja tykkään kutsua myös muita asukkaita vieraakseni. Tarjoan vieraille kahvia, tai mitä milloinkin minulla kotona sattuu olemaan.

Joka viikko käyn omilla asioillani ja vierailulla veljien, sukulaisten ja ystävien luona "MYK-kyydillä". Menot suunnittelen itseleni sopivaksi. Tilaan itse kyydit ja ilmoitan ohjaajille lähtö- ja paluuaikani. Ohjaajat kannustavat minua reissuihin, koska olen rohkea ja ennakkoluuloton. Menojen suunnittelun apuna on kolmen viikon viikko-ohjelma, johon täytän itse omat menoni ja tärkeät asiani sekä suunnittelen siivous- ja pyykkipäivät yhdessä ohjaajan kanssa. Ohjaajat auttavat minua siivoamisessa ja pyykinpesussa. Toimin Tapionkodin asukaskokousten puheenjohtajana ja sihteerinä. Mielestäni on tärkeää järjestää asukaskokouksia. Yhteisökokouksissa pystyn tuomaan esiin asukkaiden mielipiteet ja edun. Ohjaajat huolehtivat lääkeshoidostani ja terveyteeni liittyvistä asioista yhdessä kanssani. Saan ohjaajilta apua, ohjausta ja neuvoa aina tarvittaessa.

– Oma kuntoutumistavoitteeni on pysyä hyvässä kunnossa, pirteänä ja virkeänä. Haaveenani olisi itsenäinen asuminen ja aviomies. Mutta Tapionkodissa on ollut hyvä ja turvallinen asua. Haluan jatkossakin täällä elää ja olla, mukavien ihmisten parissa.

**Olemme ilo, voima,
suru yhdessä, kun voitetaan
olemme tie eteenpäin
ovena valon tulla elämään,
yhteiselle merelle.**

**Avoin Ikkuna, josta aamun näkee
vahvat, yhdessä vahvat,
yhdessä ihmiset,
elämässä vahvat.**

– Helena Paukkonen –

**Keitä, keitä kahvinkeitin
ukot ja akat, miehet ja naiset,
presidentti, pääministeri,
ulkoministeri, eduskunta.**

**Osaston ohjaajat
valkotakkiset ja
asukkaat kirjavat.
Jokainen juo kuumana
ja tykkää omastaan.**

**Eri osastoilla
ovat rakastavaiset.**

**Komitea:
laitetaan yhteen.**

– Helena Paukkonen –

Uudet toimitilat mahdollistivat toiminnan laajentamisen

Luovaa ja elämänmakuista Rahkapuiston toimintakeskusta

Taru Oinonen, SAVAS
kuvat: Anne Holopainen

Kehitysvammaisten päivätoimintaa Pieksämäellä järjestävä Rahkapuiston toimintakeskus muutti syksyllä 2017 uusiin toimitiloihin Kaakinmäenkadulle. Tuoreeltaan vietetyssä lämminhenkisessä avajaisjuhlassa mukana oli asiakkaita ja heidän läheisiään sekä toimintakeskuksen yhteistyökumppaneita.

Ajanmukaiset, avarat ja esteettömät toimitilat

Rahkapuiston toimintakeskuksen uusi toimitila on sekä asiakkaiden että ohjaajien mieleen. Esteettömäksi remontoituissa tiloissa on kaikkiaan noin 340 neliometriä. Toimintakeskuksessa on kaksi isoa työtilaa, paljon pientiloja, keittiö ja ruokasali, siivous-/pyykinhuone, wc/suihkuhuone, sosiaalityilat ja toimisto. Tilat mahdollistavat asiakasmäärän lisäämisen ja uusien toimintatapojen kehittämisen.

Monenlaisen toiminnan keskus

Toimintakeskuksen isoissa yhteisissä tiloissa ja toiminnoittain järjestetyissä huoneissa on mahdollista järjestää monenlaista toimintaa. Isoihin tiloihin kokoonnutaan mm. laulamaan karaokea ja tekemään käsitöitä. Yhdessä huoneessa on tietokone internetyhteyksineen. Vanhan ajan "Oi niitä aikoja" -huoneessa on esillä vanhoja esineitä astioista ja työkaluista kirjoihin ja lehtiin. Siellä monet asiakkaat mieluusti käyvät katsomassa vanhoja esineitä ja muistelemassa menneitä. Verstaassa

ta päivätoimintaa skuksessa

tehdään puutöitä ja korjataan polkupyöriä. Jos väsymys iskee kesken päivän, on mahdollista vetäytyä lepohuoneeseen hetkeksi huilaamaan.

Toimintakeskuksessa harjoitellaan arkielämän taitoja

Monipuolisen ja virikkeellisen päivätoiminnan tavoitteena on vahvistaa arjen perustaitoja sekä edistää sosiaalista vuorovaikutusta ja osallisuutta yhteiskunnassa. Päivätoiminnassa asiakkaat harrastavat liikuntaa ja käyvät avotyötoiminnassa mm. kaupassa, seurakunnan perhekerhossa ja uimahallissa.

Toimintakeskuksessa asiakkaat osallistuvat siivous-, pyykinhuolto- ja keittiötöihin. Teemapäiviä pidetään asiakkaiden toivomista aiheista. Porehdytty on jo esimerkiksi tietokoneisiin ja sosiaaliseen mediaan sekä terveyteen ja hyvinvointiin liittyviin asioihin.

– *Tervetuloa tutustumaan toimintaan ja tiloihin osoitteessa Kaakinkmäenkatu 14, toivottavat Rahkapuiston toimintakeskuksen johtaja Saira Rummukainen ja vastaava ohjaaja Anne Holopainen. Rahkapuiston toimintakeskus on avoinna arkinen kello 8–16. Päivätoimintaa järjestetään kello 9–15.*

Erityistä tukea tarvitsevien lasten perheet löytäneet Kuopion Perheentalon

Maarit Mykkänen, SAVAS

LASTU (Vammaisten lasten ja perheiden tukimallit) -hanke on toiminut osana Kuopion Perheentalon hankekokonaisuutta, jota Pelastakaa Lapset ry, Savon Vammaisasuntosäätiö sekä Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiö ovat toteuttaneet yhteistyössä kevästä 2016 saakka. LASTU-hankeessa tavoitteena on koota erityistä tukea tarvitsevien lasten ja perheiden verkostoja toimimaan yhdessä Perheentalon katon alle. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni perhe löytäisi matalan kynnyksen toimintaan ja sitä kautta saisi tukea arkeen.

LASTU-hanke järjestää erilaisia vertaisryhmiä, vanhemmuuden ja parisuhteen tukemiseen liittyviä tilaisuuksia sekä kaikille lapsiperheille avointa toimintaa ja perhetapahtumia. Osa toiminnasta suunnataan kaikille perheille ja osa erityistä tukea tarvitseville lapsille ja perheille. LASTUn toiminnassa olennaisinta on toimia yhdessä erilaisten toimijoiden kanssa. Hankkeen tärkeitä kumppaneita ovat vammais- ja potilasjärjestöt. Yhdessä näiden järjestöjen, lapsiperhejärjestöjen ja -toimijoiden sekä Savonia-ammattikorkeakoulun kanssa järjestettiin koko perheen Viidakkoseikkailu marraskuussa 2017

Lapsen oikeuksien päivän kunniaksi. Viidakkoseikkailu kokoosi yhteen 275 lasta ja aikuista. Tapahtumassa näkyi perheiden moninaisuus; paikalla oli paljon tukea tarvitsevia lapsia ja maahanmuuttajaperheitä. Tapahtuman suunnittelussa ja toteutuksessa huomioitiin saavutettavuus. Esimerkiksi musiikkituokiot tulkattiin tukiviittomille ja toimintapisteillä huomioitiin myös liikuntarajoitteisten lasten osallistuminen. Päivän toteuttaneiden opiskelijoiden mielestä paras palaute oli lasten ilon ja riemun näkeminen.

Yhteistyössä on voimaa!

Anu Kinnunen, fysioterapian lehtori,
Savonia ammattikorkeakoulu:

Yhteistyönä toteutetut projektit, kuten Viidakkoseikkailu, monet tempaukset ja tapahtumat sekä opinnäytetyöt ovat loistava mahdollisuus oppilaitoksille ja opiskelijoille oppia erilaisia asioita. Hankkeet, projektit ja opinnäytetyöt tuottavat työelämävalmiuksia tuottavaa osaamista. Toiminnan suunnittelu, organisointi, toteuttaminen ja arviointi sekä erityisesti asiakkaiden kohtaaminen ovat taitoja, joiden oppiminen on tulevalle sosiaali- ja terveysalan ammattilaiselle välttämätöntä. Perheentalo mahdollistaa kohtaamisen lasten ja perheiden kanssa, verkostoitumisen eri ammattilaisten kanssa sekä innovatiivisen ympäristön harjoitella omaa asiantuntijuuttaan ja kehittää sitä luovasti.

Opiskelijat ovat todenneet oppineensa näistä erilaisista projekteista organisointikykyä, moniammatillista vuorovaikutusta, toiminnan suunnittelua ja toteutusta. Parasta heidän mielestään on ollut suora yhteys lapsiin ja perheisiin. Tätä kautta myös oma ammatillinen kasvu on mahdollistunut. Kouluttajan/opettajan näkökulmasta tärkeitä oppeja ovat olleet verkostoitumistaidot; luova, innovatiivinen toiminta yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Perheentalolla toimivien hankkeiden kanssa tehtävä yhteistyö myös valmistaa ammattiin sosiaali- ja terveysalan uudistuksen hengessä: ”Asiakas on kaiken toiminnan keskiössä”. Toisaalta yhteistyön tavoitteena on kaikissa toiminnoissa ollut lasten ja perheen hyvinvoinnin vahvistaminen. Siispä voitaneen kai sanoa, että tässä yhteistyössä voittajia ovat kaikki osapuolet. Yhteistyötä jatketaan ehdottomasti – suurella sydämellä.

LASTU-HANKKEEN
TOIMINTAAN ON
OSALLISTUNUT JO LÄHES

1000

ERITYISTÄ TUKEA
TARVITSEVAA LASTA,

NOIN

140

HEIDÄN
SISARUSTAAN JA

YLI

1000

VANHEMPAA.

Kokemuksia ja ajatuksia osallistumisesta Lastun ja Perheentalon toimintaan

”Olemme käyneet Perheentalolla vuoden 2017 maaliskuusta lähtien. Koko perheemme on otettu Perheentalolle avoimesti vastaan. Ensimmäisillä käyntikerroilla kotiinlähdön koittaessa erityislapsemme ei olisi halunnut pukea ulkovaatteita päälensä. Henkilökunta kehitti kuvakorteista kuvaohjauksen pukemisen tueksi, ja seuraavilla kerroilla pukeminen sujui jo helpommin. Tämä esimerkki kuvastaa hyvin henkilökunnan joustavuutta ja ideointikykyä.

Perheentalolla erityislapsemme käytöstä ei ihmetellä, vaan hän on sinne tervetullut sellaisena kuin hän on. Perheentalon tilat ovat lapsille sopivat. Lapseni selvästi viihtyy siellä ja tuntee olonsa kotoisaksi. Äitinä olen voinut vaihtaa kuulumisia henkilökunnan ja muiden kävijöiden kanssa sekä saanut neuvoja ja ideoita. Perheentalolla olen mm. osallistunut tuki- ja viittomakoulutukseen ja saanut käytännön välineitä arkeen.

Olemme olleet mukana monessa Perheentalon tapahtumassa. Erityislapsen vanhempana koin Iltateet & tietoa -illat hyödyllisiksi; sain infoa mm. musiikkiharrastuksista ja kaupungin järjestämistä liikuntaharrastuksista. Samanaikaisesti lapsi on voinut leikkiä jo tutuksi käyneessä ympäristössä vapaaehtoisten aikuisten katsoessa hänen peräänsä.

Kielihäiriöisille lapsille ja perheille suunnatussa Innostu -ryhmässä tutustuttiin erilaisiin kommunikaatiomenetelmiin leikkien ja pelien kautta. Ohjelmat oli suunniteltu lapsilähtöisesti. Lapsemme sai uusia lapsikontakteja ja oppi uutta kommunikaatioon liittyen.

Perheentalon kautta saimme tiedon Savon Ytryn organisoinnista koko perheen yhteisestä metsäretkestä Puijolle. Retkipäivä oli ikimuistoinen. Emme olisi tulleet lähteneeksi retkelle ilman Perheentalon henkilökunnan innostusta. LASTU-hanke oli mukana järjestämässä retkipäivää.

Otimme osaa LUMIT:lla järjestettyyn vammais- ja lapsiperhe-toimijoiden yhteiseen Viidakkoseikkailu -perhetapahtumaan. Se oli monipuolinen ja mielenkiintoinen kokemus. Tapahtumassa oli kuitenkin paljon väkeä, ja erityislapselle paikka oli liian iso ja meluisa. Erityislapsille perheineen olisi voinut olla oma vierailuaikansa esimerkiksi ennen tapahtuman avaamista kaikille. Jatkossa toivomme toimintaa myös erityislapsen sisaruksille. Meidän perheen sisarus ei ole vielä paljoakaan osallistunut Perheentalon toimintaan. Koen, että perheessämme olisi tarvetta esimerkiksi vanhemman sisaruksen vertais-tuelle.

Käymme Perheentalolla myös iltaisin avoimen leikkitoiminnan aikoina. Erityislapsellamme ei ole päiväkodin/koulun ulkopuolelta kavereita ja perheemme kontaktit muihin lapsiperheisiin ovat vähäisiä. Perheentalo onkin tarjonnut väylän minulle ja erityislapselleni tutustua toisiin aikuisiin ja lapsiin. Perheentalosta on tullut perheellemme ”olohuoneen jatke”.

Annariina & Joel

Laatuluspauksilla läheisille hyvään yhteistyöhön

Niina Argillander, SAVAS
kuva: Niina Argillander

Savon Vammaisasuntosäätiön palvelutoiminnan laatua kehitetään mm. palautejärjestelmien kautta. Palvelun kehittämistä luotsataan myös vuotuisilla teemoilla. Vuonna kehittämisen teemana oli läheisyhteistyö. Vakiintuneiden ryhmässä tapahtuvien palautekeskustelujen lisäksi läheisille toteutettiin laajempi kysely. Kyselyn tuloksena syntyi laatuluspaukset läheisille, joihin me Savaksen työntekijät sitoudumme.

Marjahaan palvelukodin vastaava ohjaaja Anu Hynynen opiskelee ylempää ammattikorkeakoulututkintoa Savonia ammattikorkeakoulussa koulutusalanään sosiaali- ja terveysalan johtaminen ja kehittäminen. Anu toteutti opinnäyte-työhönsä liittyy kyselyn kaikille Savaksen palvelukodeissa asuvien asiakkaiden läheisille. Kyselylomakkeita lähetettiin 369 ja niistä palautui 188. Kyselyn tulokset käsiteltiin sekä läheisten illoissa että työryhmissä. Tulosten käsittelyn yhte-

ydessä käytiin hyvää keskustelua eri näkökulmista. Keskusteluun nostettiin mm. asioiden selkokieliisyys.

Syksyn 2017 läheisten illoissa listattiin yhdessä nykyiset toimivat ja hyvät käytännöt sekä keskusteltiin niistä käytännöistä, jotka läheisten mielestä kaipasivat yhteisiä linjauksia. Näistä muodostui alueelliset läheisyhteistyön laatuluspaukset, joista alla esimerkkinä Iisalmen laatuluspaukset.

Iisalmen alueen laatuluspaukset läheisille:

- Läheiskirjeet lähetetään kaksi kertaa vuodessa. Kirjeisiin lisätään yksikön tai asiakkaan oma osio "Mitä minulle kuuluu?".
- Pidetään läheisten iltoja säännöllisesti 1–2 kertaa vuodessa.
- Nostetaan avoimesti ja rohkeasti läheisten kanssa keskusteluun hyvät ja huonot asiat.
- Läheisyhteistyöhön liittyy kokousaikatauluihin kiinnitetään huomiota. Kutsut lähetetään ajoissa ja sovitaan läheisten kanssa toivomuksista. Messi-kokouksista keskustellaan läheisten kanssa ennen ja jälkeen kokouksien. Jos läheinen ei ole paikalla, häntä tiedotetaan kokouksen asioista.
- Messi-kokouksiin tehdään yksilöllinen suunnitelma ja tarvittaessa kokoontumisia järjestetään useamminkin.
- Kohtaamisissa huomioidaan kiireettömyys: lupa antaa aikaa pienelle keskustelulle.

Vanhempiensa Ritvan ja Alpon halauksessa Niina-tytär luetteli itselleen tärkeitä asioita: – Omassa kotona "himpluttimet", tv, uiminen, kiva kun äiti ja isä käyvät kylässä. Kissat ovat tärkeitä: Aki ja Tatu. Niitä on ikävä.

Marjahaan palvelukodin läheisten tilaisuudessa mukana olleet Ritva ja Alpo Rytönen kertovat:

– Kiva on saada läheisten kirje, vaikka olemmekin paljon yhteydessä palvelukodille ja tyttäreemme Niina on vielä paljon lapsuudenkodissaan. Voimme milloin tahansa soittaa ja tulla käymään Niinan luona Marjahaan palvelukodissa. Siellä tiedotus toimii hyvin arjessakin, kun käynneillä vaihdamme kuulumiset ohjaajien kanssa.

– Läheisten illat toimivat hyvin. Olemme olleet paikalla aina, kun se on ollut mahdollista. Keskustelukulttuuri palvelukodilla on avointa ja asioista puhutaan suoraan ja avoimesti.

– *Messi (Minun elämäni suunnitelma)* -kokouksissa suunnitellaan Niinalle tärkeitä asioita yhdessä. Kokoukset toimivat, aikataulutukset on saatu sovittua kaikille sopiviksi ja suunnitellut asiat ovat Niinan kohdalla aina toteutuneet. Yksilöllinen suunnitelma kokouksiin on hyvä. *Messi*-kokouksissa pitää nyt käydä enemmän asioita läpi, kun elämäntilanne on meillä muuttunut.

– Parasta on palvelukodilla tapahtuva välitön keskustelu ja jutustelu. Joskus kiire näkyy työntekijöillä, mutta silti he aina jaksavat pysähtyä kuuntelemaan meitä.

Sisäinen auditointi laadukkaana työskentelyn tukena

Niina Järvenpää, Piia Karvonen ja Sari Kokkonen, SAVAS
kuva: Niina Argillander

Sisäisen auditointi auttaa ja tukee yksiköitä kehittämään toimintaansa entistä laadukkaampaan suuntaan ja oppimaan muiden yksiköiden hyvistä käytännöistä. Se on laadun kehittämisen tärkeä työkalu Savon Vammaisasunto-säätiössä.

Laatutyöskentely käynnistyi säätiön omalla laadunkehittämisprojektilla vuosina 2000–2001. Tuolloin tavoitteena oli tuottaa säätiölle räätälöity laatujärjestelmä jonka perustana olisi asiakaslähtöisyys. Koko henkilöstö osallistui projektiin, jonka tuloksena oli arvojen ja toimintaa ohjaavien periaatteiden selkiintyminen yksiköissä, kirjattu yhteinen laatupolitiikka, keskeisten palveluprosessien ja niiden laatukriteerien kuvaus sekä laadun arviointijärjestelmä ja siihen liittyvät mittarit. Laatujärjestelmä istutettiin osaksi normaalia toiminnan suunnittelua ja ohjausta. Laatulupaukset näkyivät toimintasuunnitelmissa ja henkilöstö sitoutui niihin vahvasti. Laadusta oli tullut osa arkea. Oman laatujärjestelmän vakiinnuttua tuli aika hakea ulkoista laaduntunnustusta toiminnalle ja 2006 hankittiin SHQS-arviointikriteeristö. Tässä kohtaa tuli tarve itsearvioinneille, johdonkatselmuksille ja sisäisille auditoinneille.

Sisäinen auditointi jalkauttaa säätiön arvoja ja strategiaa.

Sisäisen auditoinnin tavoitteena on määritellä, ovatko laatu-toiminnot ja niiden tulokset suunnitelmien mukaisia, toteutetaanko suunnitelmia tehokkaasti ja ovatko ne tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia. Sisäinen auditointi tunnistaa toimintayksikön kehittämiskohteita, tuottaa tietoa järjestelmän toimivuudesta ja tehokkuudesta sekä jalkauttaa säätiön arvoja ja strategiaa. Samalla se toimii koulutus- ja motivointityökaluna sekä henkilöstön palautekanavana säätiön johdolle. Sisäisessä auditoinnissa organisaatiota tarkastellaan eri näkökulmista huomioiden asiakkaat, henkilöstö, sidosryhmät sekä toimintaympäristö.

Sisäisiä auditointeja toteuttavat tehtävään erikseen nimetyt sisäiset auditointijat. Sisäisinä auditointijoina toimivat SHQS-laatuohjelman mukaisen sisäisten auditointijien koulutuksen käyneet, työnantajan tehtävään valitsemat Savaksen työntekijät. Säätiöllä on tällä hetkellä kahdeksan sisäistä auditointijaa.

Auditoinnit ovat jatkuvaa toimintaa ja niitä toteutetaan erillisin, vuosittain sovittavan aikataulun mukaisesti koko säätiön tasolla. Sisäiset auditointijat kokoontuvat laatupäällikön (palvelujohtaja) johdolla vuosittain. Kokouksessa sovitaan auditointikohteet, aikataulut, työnjaot ja auditoinnin paino-

pistealueet sekä kehitetään sisäisiä auditointikäytäntöjä. Sisäisten auditointien prosessista vastaa palvelujohtaja (laatu-päällikkö).

Sisäiset auditoijat työskentelevät pareittain ja sopivat auditoitavan yksikön kanssa sopivan ajankohdan auditoinnille. Sisäiset auditoijat saavat tarvitsemansa yksiköiden asiakirjat Fronterista ja Laatuportista. Yksikön Laatuporttiin täyttämän laatukriteeristön pohjalta auditoijat saavat alustavan käsityksen yksikön laadunhallinnasta. Auditoijien tehtävänä on havainnoida, tarkastaa, kirjata ja kysellä työryhmältä. Myös asiakkaiden ja läheisten osallistuminen sisäiseen auditointitapahtumaan on mahdollista.

Sisäiset auditoijat antavat auditoinnin päätteeksi suullisen palautteen ja lähettävät kirjallisen raportin yksikköön kahden viikon kuluessa auditointipäivästä. Raportti sisältää yksikön erityismaininnat, kehittämiskohteet sekä ehdottomasti korjattavat asiat. Raportissa olevat asiat ovat julkisia säätiön sisällä. Raportit käsitellään esimiestyöryhmässä ja julkaistaan Fronterissa, josta ne ovat kaikkien työntekijöiden luettavissa. Julkisuudella on hyötyä vertaisoppimisen näkökulmasta. Auditoinnin jälkeen

Työntekijät ovat vahvasti sitoutuneet organisaation laatutyöskentelyyn.

yksikkö antaa kirjallisen palautteen auditoijille ja auditoijat arvioivat myös itse omaa työskentelyään.

Erytysmainintoja yksiköille on annettu esimerkiksi asiakkaiden kanssa toteutettavasta Messi-työskentelystä, jolla on tehty asiakkaiden unelmia ja haaveita todeksi. Erytysmainintoja on annettu yksiköille myös palautteiden kirjaamisesta ja laatu-poikkeamien seurannasta. Kehittämiskohteiksi ovat nousseet muun muassa asiakastyön kirjaamiseen liittyvät asiat ja pehdyttämisen seurannan tärkeys.

Sisäisenä auditoijana toimiminen on mahdollistanut tutustumisen säätiön muihin yksiköihin ja antanut laajalti uutta näkökulmaa omaan työskentelyyn. Alkuun sisäinen auditointi koettiin raskaaksi, työlääksi ja vaikeaksi. Ajan mittaan on ollut ilo huomata, että työntekijät ovat vahvasti sitoutuneet organisaation laatutyöskentelyyn ja tämä näkyy ja tuntuu myös asiakkaille ja läheisille. Sisäisenä auditoijana on ollut etuoikeus päästä näkemään säätiön laatutyöskentelyn alku, kehittyminen ja edelleen kehittyvä vakiintuminen.

It's my life

– vaikeavammaisten päiväaikaisen toiminnan kehittäminen teknologian keinoin

Marja-Liisa Suvikannas-Toivanen, SAVAS
kuvat: Taru Oinonen ja Anna-Mari Eskelinen

It's my life on Savon Vammaisasuntosäätiön ja Savon ammattiopiston yhteinen hanke teknologian hyödyntämiseksi vammaisten henkilöiden päiväaikaisessa toiminnassa.

Savaksesta pilottiyksiköiksi valikoitui Pihkapuiston toimintakeskus Mikkelistä, Särkiniemen toimintakeskus Kuopiossa, Marjahaan palvelukoti Iisalmesta ja Lehtolan palvelukoti Mäntyharjulta. Oppilaitoksesta mukana on opiskelijoita hyvinvointiteknologian opinnoista, pintakäsittelyalalta ja sosiaali- ja terveysalalta tulevia lähihoitajia.

Syksyllä 2017 opiskelijat kävivät tutustumassa Särkiniemen toimintakeskuksen ja Marjahaan palvelukodin toimintaympäristöihin. Opiskelijat antoivat positiivista palautetta näistä tutustumiskäynneistä. Pilottiyksiköt Savakselta ovat suunnitelleet omien asiakkaidensa kanssa hankkeessa opiskelijoiden toimesta toteutettavat ratkaisut kuten mm. virtuaaliset tai taulut. Opettaja Veijo Aallosvirran johdolla opiskelijat toteuttavat suunnitellut tuotteet toukokuun 2018 loppuun mennessä. Hankkeeseen kuului myös Ääni kuuluviin -koulutus loppuvuodesta 2017. Koulutuksessa tuotiin esille teknologian mahdollistamia keinoja osallistua yhteiskuntaan ja tuoda oma ääni kuuluville. Koulutuksessa tutustuttiin eri kommunikaatio-ohjelmiin, luoviin tapoihin tuoda omaa ajattelua esille ja digitaalisten välineiden mahdollisuuteen tuoda struktuuria arkeen. Aluksi kävimme asioita teorian kautta läpi erityis-

opettaja Tarja Tolosen johdolla ja sitten pääsimme pajatyöskentelyssä itse kokeilemaan erilaisia asioita. Muun muassa teimme videoita iMovie -ohjelmalla, kokeilimme sähköä johtavaa maalia ja tutustuimme sen tuomiin mahdollisuuksiin, testasimme virtuaalilattiaa ja käytimme erityisopetuksen ja kommunikaation strukturointiohjelmiä. Syksyllä 2018 jatketaan koko Savaksen palvelutoiminnan henkilökunnan kouluttamista teknologian sovellutuksiin.

Lähihoitajaopiskelijat toteuttavat hankkeen asiakashaastattelut ja videoinnit asumisyksiköissä. Vapaaehtoisia pilotti-asiakkaita on tarkoitus haastatella ja videoita. Asiakkaat voivat kertoa itsestään tai unelmistaan videolle. Videoista tehdään linkit QR-koodeihin, jotka sijoitetaan asiakkaiden omiin asuntoihin. QR-koodin lukuohjelmalla video saadaan näkyville älypuhelimelle tai tabletille. Asiakkailta ja läheisiltä on tietenkin kysytty suostumus tähän.

It's my life -hanke on loistava esimerkki kaikkia osapuolia hyödyttävästä yhteistyöstä. Savaksen yksiköihin saadaan uutta tietoa teknologian mahdollisuuksista, asiakkaat saavat välineitä valintojen tekemiseen ja kommunikaatioon ja Savon ammattiopiston opiskelijat pääsevät tekemään hyödyllisiä asioita aidossa toimintaympäristössä yhteistyössä asiakkaiden ja eri alojen opiskelijoiden kanssa.

Välineitä ikääntyvän kehitysvammaisen muistisairauden varhaiseen tunnistamiseen

Maria Eriksson, SAVAS

MUISTIKKA on Pohjois-Savon Muisti ry:n hallinnoima ja Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen rahoittama kehittämishanke, jossa kehitetään toimintamalleja kehitysvammaisten henkilöiden muistisairauksien tunnistamiseen ja tukeen. Savon Vammaisasuntosäätiö toimii hankkeessa keskeisenä yhteistyökumppanina.

Kehitysvammaisille soveltuvia muistiongelmien varhaiseen tunnistamiseen suunnattuja työvälineitä ei ole ollut Suomessa tarjolla. MUISTIKKA-hanke vastaa tähän tarpeeseen. Hankkeen perustana kerätään muistisairauksiin ja niiden tunnistamiseen liittyvää tietoa sekä sovelletaan sitä kehitysvammaisten henkilöiden muistisairaudesta oikea-aikaiseen sopivaan hoivaan ja hoitoon.

MUISTIKKA-hanke on lähdemateriaalien avulla kehittänyt kehitysvammaisten muistiongelmien varhaiseen tunnistamiseen MUISTIKKA-seurantavälineen sekä yhteistyössä Vaalijalan kuntayhtymän kanssa suomennuttanut NTG-EDSD -seulontavälineen (National Task Group-Early Detection Screen for Dementia). Nämä välineet eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan toisiaan täydentäviä ja tarpeen mukaisesti va-

littavia. Molempien välineiden avulla sairautta voidaan tunnistaa ja seurata.

Lokakuussa 2017 MUISTIKKA-hankkeen edustaja Muistiliitosta esitteli NTG-EDSD -seulontavälinettä posterilla ja esitteellä Euroopan Alzheimer-konferenssissa Berliinissä. Hanke on myös järjestänyt yhdessä Vaalijalan kanssa koulutusta tämän välineen käytöstä.

MUISTIKKA-seurantavälinettä kehitettiin ja käytettiin hankkeen pilottikohteissa. Pilotteina toimivat muun muassa Savoksen Puijonsarven ja Kirkonsalmen palvelukodit.

Muistiliiton vuotuisessa Muistikonferenssissa MUISTIKKA-hanke käytti puheenvuoron teemalla ”Tiedä ja tunnista”. Kevään 2018 mittaan hanke järjestää yhteistyössä Kehitysvammaliiton kanssa Muistisairaudet ja kehitysvammaisuus -koulutustapahtuman kolmella eri paikkakunnalla.

Artikkeliin liittyviin materiaaleihin voit tutustua MUISTIKKA-hankkeen sivuilla: www.muistikka.fi.

MIKSI?

- Työkaluksi kehitysvammaisten muistisairauksien tunnistamiseen, huolen herätessä
- Vastaavaa mallia ei Suomessa ole

MILLANEN?

- Helppokäyttöinen, vaikuttava
- Pohjautuu toimintakyvyn muutosten seurantaan
- Muistin havainnot käytännön tasolla
- Ei diagnostinen väline

MITEN?

- Moniammatillinen yhteistyö
- Asiantuntijuus
- Kehitys-kokeilu-arviointi-kokeilu...
- Pilotointi

KENELLE?

- Lähi-ihmisille
- Läheisille, omaisille
- Henkilöstö: ohjaajat, hoitajat
- Lääkäreille (diagnoosin teon tueksi)

KETKÄ?

- MUISTIKKA-hanke
- Muut toimijat

Avain varhaiseen tunnistamiseen, tietoon ja tukeen

Sorsapuiston palvelukodin työryhmälle tunnustus ansiokkaasta työstä

Savas-teko 2017

Vuosittain Savon Vammaisasuntosäätiö palkitsee työntekijän tai työryhmän, joka on kuluneen vuoden aikana erityisen hyvin omalla toiminnallaan vahvistanut asiakkaiden hyvän elämän ja osallisuuden toteutumista.

Vuoden 2017 Savas-teosta palkittiin Sorsapuiston palvelukodin työryhmä. Työryhmä on yksi säätiön pitkäaikaisimmista ja kokeneimmista työryhmistä ja on vahvasti sitoutunut työhönsä ja Savaksen arvoihin. Työryhmän tekemä päivittäinen työ edustaa laadukasta asiakastyötä parhaimmillaan.

Sorsapuiston työryhmä yhteiskuvassa säätiön toimitusjohtaja Tomi Kaasisen (edessä vasemmalla) kanssa.

Tasavallan presidentti myönsi kunniamerkkejä ansioituneille savaslaisille:

Jouko Hämäläinen, erityisasiantuntija:
Suomen Leijonan ritarimerkki

Niina Argillander, palveluysiköiden johtaja:
Suomen Leijonan ansioristi

Kirsi Manninen, palveluysiköiden johtaja:
Suomen Leijonan ansioristi

Chillaillaan -hanke käynnistyi Mikkelissä

Chillaillaan on nuorille suunnattua matalan kynnyksen klubitoimintaa. Hankkeessa saatetaan itsenäisesti asuvia erityistä tukea tarvitsevia nuoria mukaan nuorten normaalien harrastustoimintojen piiriin sekä tuetaan heidän asumiseensa liittyvän arjen hallintaa vertaistoiminnan avulla. Tavoitteena on nuorten yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisy, sosiaalisten valmiuksien kehittäminen ja osallisuuden vahvistaminen.

Lisätietoja: hankekoordinaattori Annastina Rouvinen, puh. 044 751 2800.

Sosiaaliselta isännöitsijältä apua arjen asioihin

Kehitysvammaisten itsenäisesti asuvien henkilöiden tukena Mikkelin Savisillassa toimii ”naapuri”, sosiaalinen isännöitsijä Mika Hänninen. Sosiaalinen isännöitsijä järjestää toimintatuokioita Maahisentaipaleen Klubituvalla ja touhuu asukkaiden kanssa monenlaista: yhdessä ulkoillaan, pelataan, kahvitellaan, käydään asioilla ja opetellaan arjen taitoja. Yhteydenpito ja tuen sisältö lähtee asukkaiden tarpeista. Asukkaat voivat halutessaan kääntyä sosiaalisen isännöitsijän puoleen kaikenlaisissa arjen asioissa. Isännöitsijätoiminnalla tähdätään asukkaiden yhteisöllisyyden ja turvallisuuden tunteen lisääntymiseen.

Lisätietoja: palveluysiköiden johtaja Kirsi Manninen, puh. 044 322 8933.

Savaksen ammattilaiset syventävät osaamistaan

Savaksen henkilöstöä lisälmostä ja Kuopiosta aloitti tammi-kuussa Osaamista vammaistyöhön -opinnot. 60 opintopisteen laajuinen Vammaistyön korkeakouludiplomi on täsmäkoulutusta vammaistyöhön. Opiskelu toteutuu työn ohella monimuotokoulutuksena. Lähiopetusjaksot ovat Savonia-ammattikorkeakoulussa Kuopiossa.

"Opintojen avulla syvennämme osaamistamme vammaisuudesta. On ihan huippua päästä päivittämään omaa osaamista ja verkostoitumaan alan ammattilaisten kanssa."

Asiakastyön kirjaamisosaamista vahvistetaan

Valtakunnallisen Kansa-koulu -hankkeen kirjaamisvalmentajakoulutukseen osallistui viisi Savaksen työntekijää viime vuoden aikana. Kansa-koulu tukee sosiaalialan organisaatioiden valmiuksia siirtyä uuteen kansalliseen sosiaalihuollon Kanta-arkistoon.

Kirjaamisvalmentajat ovat sosiaalihuollon määrämuotoisen kirjaamisen ja asiakasasiakirjalain toimeenpanoon perehdytettyjä sosiaalialan ammattilaisia. Kirjaamisvalmentajat edelleen kouluttavat oman organisaationsa sosiaalialan työntekijät. Tänä vuonna koko Savaksen palvelutoiminnan henkilöstö käy tämän kirjaamisvalmennuksen.

Savas teknologiaa testaamaan

Savas on mukana palvelurobotiikan testausympäristönä ja kehitystarpeiden esiintuojana tänä vuonna käynnistyvässä HyvinRobo -projektissa. Projektin kokonaisuuden muodostavat Savonia ammattikorkeakoulu, Itä-Suomen yliopisto ja Savon ammattiopisto.

Vammaisala kiinnosti nuoria työnhakijoita

Savon Vammaisasuntosäätiö oli mukana Mikkelissä nuorille työnhakijoille suunnatussa avoimessa JobHunt-tapahtumassa, jossa kaikkiaan parikymmentä yritystä haki osaajia ja tekijöitä erityyppisiin ja -pituisiin töihin, kesätöihin, harjoitteluihin sekä opinnäytetöitä tekemään.

Tapahtuma toteutui osana GAME ON – Nuorten työllistymistä uudentlaisista digitaalisista kokeiluista -hanketta. Uudentlaisessa älypuhelimien avulla pelattavassa rekryointi- ja työnhakupelissä aktiiviset työnhakijat kävivät työnantajien rasteilla suorittamassa tehtäviä ja tutustumassa työmahdollisuuksiin.

Savas-rastilla Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun tiloissa opiskelijat hoitivat rastin käytännön järjestelyt. Savakselta rastilla mukana olivat Oksakujan palvelukodin vastaava ohjaaja Tanja Lillman ja ohjaaja Suvi Möttönen, Piikapuiston toimintakeskuksen vastaava ohjaaja Leena Asikainen sekä asiakkaat Ari Myyryläinen ja Sonja Auvinen. Vammaisala kiinnosti rastilla käyneitä nuoria. Rastilla keskusteltiin mm. hakijoiden valmiuksista kohdata erilaisia ihmisiä.

Savas-rastilla Suvi ja Tanja haastattelivat työnhakijoita.

Ari ja Sonja asiakkaan kohtaamisen, vaihtoehtoisten kommunikaatiokeinojen ja apuvälineiden asiantuntijoina.

Sovelletun judon ottelijoille kisamenestystä

Piia Kompan ja Maiju Martisen kotiseura on Mikkelin Judo. Tammikuussa Maiju ja Piia osallistuivat Pajulahti Games -tapahtumaan Lahdessa. Siellä molemmat judokat voittivat kultamitalin omista painoluokissaan. Maiju sai lisäksi Yllättäjä -palkinnon. Tapahtumassa oli kaikkiaan 80 vammaisurheilijaa useista eri maista.

Piia on harrastanut judoa vuodesta 1995 lähtien ja hänellä on ruskea vyö judossa. Judoharrastuksen myötä Piia on päässyt matkustamaan kilpailuissa ulkomaita myöten ja menestystä on karttunut: 11 Suomen mestaruutta ja viimeksi Saksan MM-kisoista tuliaisena hopeamitali. Piia palkittiin Urheilugaalassa Etelä-Savon Vuoden 2017 parhaana vammaisurheilijana.

– Voitto tuli ihan puskiasta. Tuntui hyvältä vastaanottaa palkinto. Onhan se hieno tunnustus monen vuoden työstä ja harjoittelusta, kertaa Piia voittotunnelmiaan.

Judokat Maiju Martinen ja Piia Komppa.

Savas mukana kehittämässä kehitysvamma-alalle suuntautuvaa vanhustyön erikoisammattitutkintoa

Savon Vammaisasuntosäätiö, Vaalijala ja Etelä-Savon ammattiopisto (Esedu) kehittivät yhteistyössä kehitysvammaisuuteen suuntautuvaa Vanhustyön erikoisammattitutkintoa.

Tammikuussa seitsemän Savas-ohjaajaa aloitti Vanhustyön erikoisammattitutkintoon tähtäävät opinnot Esedun oppisopimuskoulutuksena. Koulutus sisältää 18 lähiopetuspäivää ja muutoin opitaan työssä oppimalla. Koulutus koostuu ikääntyneen terveyden ja toimintakyvyn tukemisesta ja jakaantuu neljään eri teemaan: fyysinen toimintakyky ja sen tukeminen, sairaan ikääntyneen tukeminen, työhyvinvointi ja -turvallisuus sekä psykososiaalinen toimintakyky ja sen tukeminen. Aihealueisiin paneudutaan nimenomaan kehitysvammaisen ikääntyneen henkilön näkökulmasta. Opintojen alussa opiskelijat laativat omasta työyksiköstä valitsemaansa asiakasta koskevan suunnitelman, jota täydennetään ja toteutetaan koko opiskeluajan.

Savaslaiset koolla opintojen lähiopetuspäivässä.

IMO-illat keräsivät kiinnostuneita kuulemaan ja keskustelemaan itsemääräämisoikeudesta

Viime syksyn ja tämän kevään mittaan osittain yhteistyössä muiden alan toimijoiden kanssa ja osittain omina tilaisuuksinaan Savas järjesti Näkökulmia kehitysvammaisten itsemääräämisoikeuden toteutumisesta -illan Mikkelissä, Kuopiossa, Varkaudessa, Pieksämäellä, Savonlinnassa ja Iisalmissa.

IMO-illoissa sosiaalihuollon ylitarkastaja **Satu Syrjälä** luennoi kehitysvammaisen henkilön itsemääräämisoikeudesta. Syrjälä korosti, että jokaisella ihmisellä on oikeus päättää omasta elämästään. Tilaisuuksissa kuultiin useita sosiaalialan ammattilaisia, kehitysvamma-alan asiantuntijoita ja kuntatoimijoiden edustajia. Mukana oli runsain joukoin vammaisalan työntekijöitä, vammaisia henkilöitä ja heidän omaisiaan sekä muita IMO-asioista kiinnostuneita henkilöitä. Keskustelupaneeleissa yleisö pääsi esittämään kysymyksiä itsemääräämisasioihin liittyvistä asioista.

Pieksämäen IMO-illassa Rahkapuiston palvelukodin asiakkaat esittivät kaksi itse sanoittamaansa IMO-biisiä: "Haaveilla mä voin" ja "Henkilökohtainen tie".

Savon Vammaisasuntosäätiön 30 ensimmäistä vuotta pistetään kansien väliin

Vuonna 2019 Savon Vammaisasuntosäätiö täyttää 30 vuotta. Vain kolmessa vuosikymmenessä on säätiö rakentanut savolaisen menestystarinan kehitysvammaisten elämässä ja asumisessa. Ei mikään vähäpätöinen saavutus. Juhlavuoden kunniaksi valmistuvassa Savaksen 30-vuotishistoriikissa kerrotaan, mistä ja miksi kaikki sai alkunsa sekä miten tähän päivään on tultu.

30-vuotishistoriikki julkaistaan vuonna 2019. Kirja tulee avaamaan kehitysvammahuollon historiaa ja tätä hetkeä, mutta ensisijaisesti kirjassa kerrotaan Savaksen koko taipaleesta – eloisasti ja värikkäästi, monien haastattelujen kautta, faktatietoja unohtamatta. Tekstiä rikastuttavat muistoillaan ja tarinoillaan monet matkan varrella vaikuttaneet henkilöt, kuten perustajajäsen ja 28 vuotta Savasta luotsannut toimitusjohtaja **Jouko Hämmäläinen**, hallitusvaikuttajat **Erkki Paara** ja **Sakari Nuutinen** sekä joukko nykyisiä vastuunkantajia, työntekijöitä ja läheis- ja omaisyhdistysten edustajia.

Tärkeimpänä äänessä ovat säätiön palvelujen käyttäjät itse: palvelukotien ja päiväaikaisen toiminnan asiakkaat. Heidän haastattelujensa kautta välittyy kuva arjesta säätiön kodeissa ja päivätoiminnassa sekä käsitys siitä, mikä Savas tänä päivänä on.

SAVAS-historiikin kirjoittaa toimittaja **Anna-Liisa Pekkari-nen**. Hän on tehtävästä innostunut: ”Olen kirjoittanut tähän mennessä seitsemän eri yhdistysten ja yhteisöjen historiikkia. Savaksen tarina poikkeaa aihepiirinä aiemmista. Olen vasta

työni alkumetreillä, mutta uskon Savaksen tarinasta tulevan lämminhenkinen ja kannustavan innostava. Mitä muuta siitä voisikaan tulla, sillä sellaista on Savaksen toiminta ja toimijatkin – ja asiakkaat voimiensa mukaan.”

Valokuvahan tunnetusti kertoo enemmän kuin tuhat sanaa, joten kuvia tulee kirjassa olemaan runsaasti. Kirjaan kerätään materiaalia muun muassa säätiön kuva- ja lehtiarkistosta.

Löytyykö teiltä valokuvia tai muuta aineistoa, jota saa käyttää tarvittaessa historiikissa?

Voitte toimittaa materiaalia 31.8.2018 mennessä säätiön toimistolle postitse:

**Savon Vammaisasuntosäätiö sr
Vuorikatu 26 A 2. krs, 70100 Kuopio.**

Arvossaan ovat myös ääni- ja videomateriaalit sekä muut muistelot, joita kenties haluatte tuoda historian kirjoittajalle tiedoksi:
annaliisapekkariinen@gmail.com.

TOIMINTAYKSIKÖT

IISALMI

Kirkonsalmen palvelukoti

Pappilantie 6
74120 IISALMI
puh. 017 266 3260
kirkonsalmi@savas.fi

Kirkonsalmen autismiyksikkö ja toimintakeskus

Pappilantie 8
74120 IISALMI
puh. 017 266 3261
kirkonsalmiaut@savas.fi

Marjahaan palvelukoti

Marjahaankiertö 69
74130 IISALMI
puh. 017 266 3265
marjahaka@savas.fi

Sorsapuiston palvelukoti

Tiirankatu 8
74120 IISALMI
puh. 017 266 3263
sorsapuisto@savas.fi

TUPA-palvelut

(Asumisen tuki- ja ohjauspalvelut)
Sorsapuiston palvelukoti
Tiirankatu 8
74120 IISALMI
puh. 044 036 3508
niina.argillander@savas.fi

KIURUVESI

Kallion palvelukoti

Kallionkuja 2
74700 KIURUVESI
puh. 017 758 130
kallio@savas.fi

KUOPIO

Louhumäen palvelukoti

Kuoppamäentie 1
70820 KUOPIO
puh. 017 266 3230
louhumakipk@savas.fi

Louhumäen toimintakeskus

Kuoppamäentie 1
70820 KUOPIO
puh. 017 266 3232
louhumakitk@savas.fi

Puijonsarven palvelukoti

Puijonsarventie 34
70260 KUOPIO
puh. 017 266 3220
puijonsarvi@savas.fi

Savolanniemen palvelukoti

Auringonkierto 6
70820 KUOPIO
puh. 017 266 3234
savolanniemi@savas.fi

Särkiniemen palvelukoti

Sammallahdentie 24
70700 KUOPIO
puh. 017 266 3225
sarkiniemi@k@savas.fi

Särkiniemen toimintakeskus

Sammallahdentie 24
70700 KUOPIO
puh. 044 430 6320
sarkiniemitk@savas.fi

MIKKELI

Katajamäen toimintakeskus

Linnankatu 5
50100 MIKKELI
puh. 044 430 6382
katajamaki@savas.fi

Maahisentaipaleen asunnot

Maahisentaival 7-9
50970 MIKKELI
puh. 015 321 8820, 015 321 8810
maahisentaival@savas.fi

Oksakuja palvelukoti

Oksakuja 1
50120 MIKKELI
puh. 015 321 8850
oksakuja@savas.fi

Pihkapuiston palvelukoti

Oksakuja 2
50120 MIKKELI
puh. 015 321 8830
pihkapuistotk@savas.fi

Pihkapuiston toimintakeskus

Oksakuja 2
50120 MIKKELI
puh. 015 321 8840
pihkapuistotk@savas.fi

TUPA-palvelut

(Asumisen tuki- ja ohjauspalvelut)
Maahisentaival 7
50970 MIKKELI
puh. 044 430 6380
tupa.mikkeli@savas.fi

MÄNTYHARJU

Lehtolan palvelukoti

Sahalahdentie 18-20
52700 MÄNTYHARJU
puh. 015 321 8870
lehtola@savas.fi

PIEKSÄMÄKI

Rahkapuiston palvelukoti

Sivukatu 2
76120 PIEKSÄMÄKI
puh. 015 321 8880
rahkapuisto@savas.fi

Rahkapuiston toimintakeskus

Kaakinmäenkatu 14
76100 PIEKSÄMÄKI
puh. 044 430 6343
rahkapuistotk@savas.fi

TUPA-palvelut

(Asumisen tuki- ja ohjauspalvelut)
Rahkapuiston palvelukoti
Sivukatu 2
76120 PIEKSÄMÄKI
puh. 044 430 6340
saila.rummukainen@savas.fi

SAVONLINNA

Lemmenmäen palvelukoti

Lemmenmäentie 5 A
58200 KERIMÄKI
puh. 044 430 6346
lemmenmaki@savas.fi

VARKAUS

Kuparisepän palvelukoti

Kuparisepänkatu 2
78870 VARKAUS
puh. 017 266 3240
kuparisepa@savas.fi

Tapionkoti

(Mielenterveyskuntoutujien palvelukoti)
Tapionkatu 3
78850 Varkaus
puh. 017 266 3250
tapionkoti@savas.fi

HANKKEET

Chillaillaan

Sammonkatu 12, 50130 MIKKELI
puh. 044 751 2800

Lastu

Vuorikatu 2 A, 2. krs, 70100 KUOPIO
puh. 044 430 6300

Muistikka

Lapinlinnankatu 2, 70100 KUOPIO
puh. 044 066 1228

HALLINTO

Savon Vammaisasuntosäätiö sr

Vuorikatu 26 A, 2. krs, 70100 KUOPIO

Toimisto (vaihe)
puh. 017 266 3200

Tukiasuntojen hankinta (isännöitsijä)
puh. 044 430 6304

Kehittämistoiminta
puh. 044 036 3506

savas
Savon Vammaisasuntosäätiö

www.savas.fi

[f /savonvammaisasuntosaatio](https://www.facebook.com/savonvammaisasuntosaatio)